

Anna Štanclová: Tři podoby Věry Lukášové
(posudek oponenta bakalářské práce)

Anna Štanclová si pro svou bakalářskou práci vybrala zajímavé téma – komparaci literární, divadelní a filmové podoby známé novely Boženy Benešové; možnosti tématu sice nevyčerpala, přesto její práce nepostrádá zajímavost.

Práce je především logicky a přehledně vystavěna – po charakteristice literárního, divadelního a filmového ztvárnění příběhu Věry Lukášové následuje závěrečné srovnání.

Kapitola, která se zabývá literární podobou syžetu, tedy samotnou novelou Boženy Benešové, přesahuje pouhý popis a blíží se interpretaci. Štanclová začíná charakteristikou čtveřice jejích ústředních aktérů. Samotné rozvržení protagonistů se originálně a nápaditě opírá o dichotomii dvojic postav starých a mladých, mužských a ženských nebo „kladných“ a „záporných“, přičemž připomenuta je i symbolická funkce Věřiných míčků, „dona Pabla“ a „dona Pedra“. Přestože tato charakteristika postav je základem významového utváření novely, domnívám se, že měla následovat až za popisem jejího děje. Tak by se dostala do souvislosti s kapitolou, která se zabývá deskripcí prostoru v novele a která rovněž nápaditě přisuzuje pozitivní a negativní atributy obrazům interiéru a venkovního světa. Autorka si všímá i dalších nápadných znaků textu, jako je dialogičnost, intertextové prvky, retrospektivní vysvětlování jevů, atributizace postav, řád a kompoziční ukázněnost. V návaznosti na ně pak novelu zařazuje do kontextu literárního novoklasicismu. Méně obratně ji už vztahuje k typu iniciační prózy. Kapitola o historickém ohlasu novely je jen zběžně načrtnutá a opírá se vlastně jen o doslov Jaroslava Janů z padesátých let. Proč ale jen o něj, když i zběžným nahlédnutím do Lexikonu české literatury lze zjistit, že další doslovy napsali Moldanová a Vlašín, že recenzně na novelu reagovali Arne Novák a Vilém Závada, že o její drammatizaci v Burianově divadle psal A. M. Píša a že studie o dětských motivech u Benešové vytvořily např. Jaroslava Hrabáková a Věra Lišková?

Následná charakteristika divadelního ztvárnění novely může být ovšem pouze zprostředkovaná, charakteristika její filmové adaptace je opřena o zhlédnutý film. Dokládají především akcentovanou snovost a lyričnost obou Burianových zpracování.

Racionální rozvržení práce kontrastuje s autorčinými poněkud zbrklými formulacemi: stojí opravdu sotva jedenáctiletá dívka „na prahu ženství“? (Na s. 35 není vysvětleno, proč autorka náhle píše o dvanáctileté hrdince, když všude jinde je Věra jedenáctiletá.) Lze také skutečně označit výkon herečky Srbkové za „bravurní“, když inscenaci nikdo z nás neviděl?

Někdy se autorka také příliš opírá o konvenční floskule a fráze – mladá Benešová se „hroužila do světa knih“, později „dokazuje, že je mistrní slova“, v její dětské hrdince se „probouzejí dosud nepoznané touhy“ atd. Nejvíc pak Štanclová takovými konfekčními atributy pronásleduje starého pana Lába – píše o něm postupně jako o „chlípném starci“, „oplzlém starci“, „perverzním starci“, jindy je to „nemorální pan Láb“ nebo „zvrhlý pan Láb“; není ale divu, když (cituji) „každý dialog pana Lába dává najevo slizkou vtíravou něžnost a perverzitu“.

Nedůslednosti a zbrklosti lze přisoudit i občasná přepsání, vyšinutí z větné vazby, formulace typu „herci nedostáli svých kvalit“, „úsilí o umělecký film vzniká v roce 1927“ nebo chybně užitá uvozovky. A snad i to, že na s. 25 se náhle v citaci píše o novele „od Boženy Němcové“.

Přestože autorka dospívá k závěru o „stejném“ vyznění novely, divadelního zpracování a filmové adaptace Věry Lukášové, tomu nejpodstatnějšímu rozdílu věnovala v komparativní části práce soustředěnou pozornost – snovost a lyričnost Burianových zpracování předlohy se podle ní opírají o dialogizované monology, o využití hudby a o specifické možnosti zvýznamnění prostoru ve filmové adaptaci. Ty vůbec nejzajímavější náměty – oslabení vnitřních monologů a tím oslabení Věřiny centrální perspektivy ve filmovém zpracování nebo charakterizace postav filmovou hudbou – však bohužel zůstaly jen stručně načrtnuty v závěrečných větách srovnávací části práce.

Přes některé výhrady napsala Anna Štanclová pěknou bakalářskou práci, kterou doporučuji k obhajobě.

V Praze 2. 9. 2011

PhDr. Václav Vaněk, CSc.